

โออัมพวา นี่หนามจริง ทุกสิ่งเป็นขวัญตา...โอ้อ่าผู้หญิง
ยิ่งงามโสกา ด้วยนางฟ้าชาวไทย...สักสี่สิบกว่าปีมาแล้วหลังจากขับ
ร้องเพลง ‘ลาภิปากน้ำ’ จนดิวระเบิด นพดล ชาวไร่เงิน นักร้อง
ดาวรุ่งสุนทราภรณ์ก็นำเสนอ “สาวอัมพวา” ให้คนทั่วประเทศ
ชื่นชมและจินตนาการได้ถึงผู้คนและทิวทัศน์บ้านสวน ริมแม่น้ำ
แม่กลองนามว่า อัมพวาที่งดงามน่าขึ้นน่าชม.....สี่สิบกว่าปีผ่านไป
แม่น้ำลำคลองร่องรอยและวิถีชีวิตชาวสวนอ่อนแรงกันไปหมด...
เมืองอัมพวาก็ชะงักงันตามกันไป จนเมื่อสามสี่ปีมานี้กระแสธุรกิจ
ท่องเที่ยวฮือโหมเข้าสู่อัมพวา ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่าง
ใหญ่หลวง

หากใครเคยรู้จักอัมพวามาแต่เก่าก่อนคงได้แต่อุทานว่า...
...โอ้อัมพวา...

๑. ถิ่นฐานแต่ครั้งอยุธยา

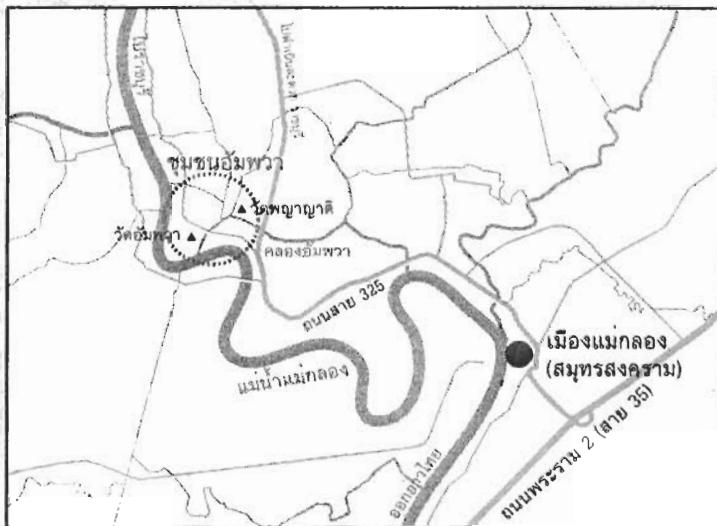
ในสมัยกรุงศรีอยุธยา บ้านอัมพวาตั้งอยู่ในแขวงบางช้างขึ้นกับเมืองราชบุรี
จนถึงเมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา แขวงบางช้างจึงกลายมาเป็นส่วนหนึ่งของ
แขวงเมืองสมุทรสงคราม

อัมพวาเป็นชุมชนที่ตั้งอยู่กลางพื้นที่สวนอันอุดมสมบูรณ์ จากสภาพ
แวดล้อมและภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำอันอุดมสมบูรณ์ ประกอบกับ
ภูมิปัญญาที่สั่งสมมาในการจัดการระบบน้ำ และปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ เกิด
เป็นการตั้งถิ่นฐานที่ลงตัวมาแต่อดีต จนมีคำกล่าวที่ว่า “บางช้างสวนนอก
บางกอกสวนใน” (สวนในที่นี้คือบริเวณฝั่งธนบุรี พระประแดงและเมืองนนทบุรี
ส่วนสวนนอกคือบริเวณแม่น้ำท่าจีนไปจนถึงแม่น้ำแม่กลอง เป็นพื้นที่สวนกิน
บริเวณกว้างขวาง มีผลผลิตทางการเกษตรขึ้นชื่อมากมาย อาทิ มะพร้าวบางช้าง
พริกบางช้าง หอมกระเทียม ยาจัดกับกับหมาก ผลไม้อย่าง มะม่วง ลิ้นจี่ มังคุด
ทุเรียน ลำไย ส้มโอ เป็นต้น) อัมพวาจึงกลายเป็นศูนย์กลางของการค้าขายแลกเปลี่ยน
ของชาวสวนโดยรอบ

๒ ความรุ่งเรืองในอดีต

ถนนอัมพวา-บางนกแขวก
ปี พ.ศ.2508

แผนที่แสดงที่ตั้งชุมชนอัมพวา

ชุมชนอัมพวาดั้งอยู่บริเวณริมคลองอัมพวา หนาแน่นบริเวณปากคลองที่เชื่อมต่อกับแม่น้ำแม่กลอง จากโครงข่ายทางน้ำที่เชื่อมต่อไปยังพื้นที่สวนรอบๆ คลองอัมพวาซึ่งตั้งอยู่ระหว่างเส้นทางน้ำไปดำเนินสะดวก ราชบุรี เข้าบางกอก กับเป็นคลองลัดไปออกปากแม่น้ำแม่กลองและเมืองสมุทรสงคราม ซึ่งมีเส้นทางรถไฟเข้ากรุงเทพฯ ในยุคที่การคมนาคมทางบกยังยากลำบาก คนในพื้นที่ใช้เรือเป็นหลัก ตลาดอัมพวาในยุคนี้จึงท่ามาค้าขายกันอาศัยคึกคัก คนสวนเอาผลผลิตออกมาขาย ซื้อข้าวของเครื่องใช้ เนื้อหมู ยารักษาโรคจากชุมชนชาวจีนที่ตั้งร้านค้าอยู่ตลอดริมคลอง เป็นไปอย่างถ้อยทีถ้อยอาศัย

ในภาพด้านล่างจะเห็นบรรยากาศในช่วงเทศกาลงานประเพณี ทั้งในคลองและในตัวเมืองอัมพวาเต็มไปด้วยผู้คน แสดงให้เห็นความรุ่งเรืองในยุคนั้น

แม่ค้าชาวอัมพวา

ความสุขชาวอัมพวา

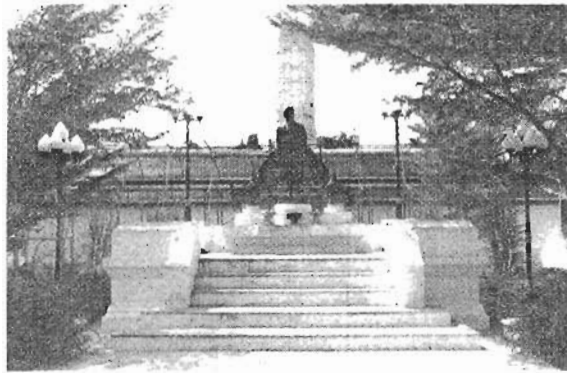
งานเทศกาลในคลองอัมพวา ประมาณ ปี พ.ศ.2501

บรรยากาศในตัวเมืองอัมพวา

อัมพวายังถือว่าเป็นถิ่นกำเนิดนักดนตรีไทยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่ง หลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ชาวอัมพวา คีตกวีในสมัยรัชกาลที่ 6 ถึงรัชกาลที่ 7 จัดว่ามีชื่อที่สุดในยุคดนตรีไทยเฟื่องฟู

เมืองราชินิกล

ท่านนาค(สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี) เกิดที่บ้าน
อัมพวา แขวงบางช้าง ซึ่งต่อมาได้ขึ้นเป็นพระบรมราชินีใน
พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ปฐม
กษัตริย์แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เมื่อปลายสมัยกรุงศรีอยุธยา พระบาทสมเด็จพระพุทธ
ยอดฟ้าจุฬาโลก (หลวงยกกระบัตรในสมัยนั้น) ได้พาท่าน
นาค(สมเด็จพระอมรินทราบรมราชินี) ซึ่งกำลังตั้งครรภ์มาหลบ
ภัยพม่าที่บ้านอัมพวา และได้ประสูติพระราชโอรสพระนาม
ว่า 'นิม' (พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2)

นอกจากนี้ยังเป็นที่ประสูติของสมเด็จพระศรีสุริเยน-
ทราบรมราชินี (บุญรอด) พระบรมราชินีในรัชกาลที่ 2 อีกพระองค์

ทำให้อัมพวาเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเป็นเมืองราชินิกุล
ของราชวงศ์จักรี มีเจ้าฟ้าเจ้าแผ่นดินเสด็จประพาสเมืองนี้
อยู่เสมอ เช่น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จมา
สร้างพระบาราศร์ที่วัดอัมพวันเจติยาราม และพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเสด็จพระพาสตลาดอัมพวา
และวัดอัมพวันเจติยาราม เมื่อ พ.ศ.2447

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ
ทรงเสด็จพระราชทานพระกุญแจวัดอัมพวันเจติยาราม
เมื่อ 22 พฤศจิกายน พ.ศ.2501

จากความพยายามฟื้นฟู อนุรักษ์ชุมชน
อัมพวา โดยใช้ตลาดน้ำยามเย็นเป็นกลไกขับเคลื่อน
ก่อเกิดเป็นกระแสนการท่องเที่ยวที่นำเอา
กลิ่นการลวกทุบโคมกระหน่ำมายังอัมพวาพล
กระทบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสุดที่จะจินตนาการ

ภายใต้ภาพการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี แต่ประโยชน์ที่ได้จะถึงคน
อัมพวาสักกั่มากน้อย...

๔ ทิ้งท้าย...

คุณอนันต์ จิระนาโชติ
คนอัมพา

"ความจริงเข้ามาไม่ว่าอะไรหรอก เราก็อยากให้อัมพาเจริญ แต่เราไม่รู้ว่าตามมาทำให้คนดั้งเดิมที่เหลือน้อยอยู่แล้วต้องโดนไล่ไปอีก กลายเป็นคนที่อื่นเข้ามาขายของแทน... มีรายหนึ่งเป็นคนแก่เข้าบ้านอยู่ที่นี่มานานมาก โดนไล่ไปอยู่ที่อื่นก่อนไปเค้านั่งมองบ้านเค้าแล้วร้องไห้ ความรู้สึกตรงนี้ไม่มีใครรู้ ไม่มีใครเข้าใจ

คนอัมพวาก็ยังอยู่ได้เพราะเป็นเจ้าของที่ดินแต่เดิม แต่คนที่เช่าอยู่ไม่มีกำลังจะซื้อ พอเจ้าของที่ดินเห็นว่าเจริญทำเงินได้ก็มาเอาที่ดิน ต้องหาที่อยู่ใหม่ ทำอะไรไม่ได้"

ขอบพระคุณ แหล่งข้อมูลจาก : หนังสือ 'แผนที่มรดกทางวัฒนธรรมชุมชนอัมพา จังหวัดสมุทรสงคราม' 2548, หนังสือ 'ร่วมกันรู้แผ่นดินแม่กลอง...ที่เป็นมา' 2549, หนังสือ 'คนแม่กลอง' 2550

คุณสมชาย ชาวแม่กลอง
กลุ่มธุรกิจลอยอังคารปากแม่น้ำแม่กลอง

"3-4 ปีมานี้เปลี่ยนแปลงไปเยอะ มีธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเข้ามาเต็มไปหมด เริ่มมีปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ เกิดขึ้น ผมรู้สึกว่เรากำลังหลงทาง พัฒนากันไปแบบไร้ทิศทาง มองไปข้างหน้าอัมพวามีคู่แข่งเยอะ ที่ไหนก็เริ่มทำตลาดน้ำ เรียกกันไปจากที่นั่นแหละ ที่อัมพาเองก็สร้างที่พักมากขึ้นเรื่อย ๆ แย่งลูกค้ากันเองอีก

ผมอยากทำยังไงให้เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน แต่จะทำได้อีกต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ลูกหลานเราจะได้ไม่ต้องจากบ้านไปทำงานที่อื่น..."

๓ อัมพวากับกระแสการท่องเที่ยว

